

การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
**Developing Social Behavior of Preschool Children
by Using Creative Art Activities**

ณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Natthiyaporn Karaket
Thepsatri Rajabhat University, Thailand
E-mail: kara_ket_1234@hotmail.co.th

*****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงทดลองกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชาย หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลจังหวัดทหารบกชลบุรี จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 31 คน การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลาก (simple random sampling) เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมและจุดประสงค์ ค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ เท่ากับ .857 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test for dependent samples

ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์พบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน (T =

วันที่รับบทความ: 3 เมษายน 2563; วันแก้ไขบทความ 23 เมษายน 2563; วันตอบรับบทความ: 27 เมษายน 2563

Received: April 3, 2020; Revised: April 23, 2020; Accepted: April 27, 2020

50.764, Sig = .00) ในแต่ละด้านด้านการแบ่งปัน (T = 27.922, Sig = .00) ด้านการช่วยเหลือ (T = 17.811, Sig = .00) และด้านร่วมมือ (T = 21.176, Sig = .00)

คำสำคัญ: การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม; เด็กปฐมวัย; ศิลปะสร้างสรรค์

Abstracts

The purpose of this research was to develop social behavior of preschool children by using creative arts activities and to compare social behavior of preschool children before and after using creative art activities. This research is experimental. The samples were preschool children, men, women, aged between 5-6 years who are currently studying in Kindergarten 2, Semester 1, Academic Year 2018, Army Kindergarten School, Lop Buri. Lop Buri Province Under the Office of Lopburi Primary Educational Service Area 1, consisting of 31 people. Simple random sampling by the simple random sampling method. The research instrument consisted of Creative art activity plan and the social behavior observation form with the behavioral and purpose consistency index of IOC of 0.67-1.00 and the reliability of the instrument equal to .857. The statistics used for data analysis were the mean, standard deviation and t -test for dependent samples.

The results of the research showed that: Develop social behavior of preschool children by using creative art activities. Social behavior of preschool children And after using the creative arts activities differently Statistical significance at the level of .01 in all 3 areas (T = 50.764, Sig = .00) in each area of sharing (T = 27.922, Sig = .00) in support (T = 17.811, Sig = .00) and cooperation (T = 21.176, Sig = .00)

Keywords: Social behavior development; Early childhood; Creative art

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ที่เน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้าน มีความรู้และคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะในวัยนี้ร่างกายและสมองของเด็กมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เด็กต้องการความรัก ความเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด และเด็กในวัยนี้เรียนรู้ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าสำรวจสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยผ่านการเล่น การค้นคว้า และการค้นพบด้วยตนเอง มีโอกาสคิด แก้ปัญหา ตัดสินใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่ม

สร้างสรรค์และอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ด้านการศึกษา ที่กล่าวว่า พฤติกรรมในการดำเนินชีวิต มีความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีมีสุขภาพที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็งทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ และสังคมแห่งชาติ, 2560 : 65)

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูและพ่อแม่จะต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการด้านสังคม ซึ่งนักจิตวิทยาเชื่อว่าเด็กปฐมวัย เป็นวัยที่เตรียมตัวเข้ากลุ่มเพื่อน (Pregang Age) เป็นช่วงระยะเวลาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กต้องมีการเรียนรู้พฤติกรรมพื้นฐานทางสังคม ทำให้เด็กสามารถจัดระบบในชีวิตของตนตามสังคม เพื่อการปรับตัวที่ดีต่อไปในอนาคต (อาลัย เนรนาถ, 2548 : 205-206)

การจัดกิจกรรมประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยมีหลายรูปแบบโดยมีครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเลือกการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรในหัวข้อประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว จากการปฏิบัติกิจกรรมผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่นเกม การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 27)

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้ฝึกการใช้จินตนาการอย่างอิสระ ส่งผลให้เด็กเป็นกล้าคิดคิดกล้าริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เด็กได้แสดงออกในสิ่งที่คิดและรู้สึก

โดยเฉพาะเด็กเล็กที่ยังไม่สามารถสื่อสารทางตัวอักษรได้ ทำให้เด็กรักการทำงานและมีความภาคภูมิใจในตนเอง การสร้างสรรค์งานศิลปะของเด็กแต่ละชั้นเสร็จสิ้นลง เด็กจะรู้สึกภาคภูมิใจกับผลงานของเขามาก ทำให้กระตือรือร้นที่จะสร้างผลงานชิ้นใหม่ต่อไป นอกจากนี้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ยังช่วยฝึกความประณีตและสมาธิเพราะในขณะที่ได้พยายามควบคุมมือให้สามารถวาดระบายสีหรือประดิษฐ์สิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จนั้นต้องใช้ความตั้งใจ ความพยายามและใช้สมาธิที่แน่วแน่มั่นคงตามวุฒิภาวะของเด็กแต่ละวัย ทำให้เด็กเป็นคนมีสุนทรียภาพ มีความละเอียดอ่อนในจิตใจ ทำให้รู้คุณค่าในธรรมชาติ ศิลปะวัตถุ รูปแบบความคิดต่างๆ ทำให้มีชีวิตและจิตใจที่งดงาม ฝึกให้เด็กรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เข้าใจข้อตกลงกฎเกณฑ์ต่างๆ ฝึกให้เด็กอดทนรอคอยจนถึงโอกาสของตนเอง (เยาวภา เดชะคุปต์, 2542 : 85)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีผลต่อพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ในด้านการช่วยเหลือการแบ่งปัน และความร่วมมือ ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ผู้บริหาร และผู้ที่สนใจในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการแบ่งปัน การช่วยเหลือ และความร่วมมือ ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลจังหวัดทหารบกพลบุรี มีระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเรื่อง การพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นการศึกษาเชิงทดลอง (Experimental Research)

2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 31 คนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลจังหวัดทหารบกชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย ชาย หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 31 คนที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาล 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอนุบาลจังหวัดทหารบกชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random Sampling)

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ประเภทคือ 1) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จำนวน 18 แผน 2) แบบประเมินการสังเกตการพัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัย

3.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาทักษะทางสังคมและการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ศึกษา หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

3.1.2 ศึกษาแบบแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย

3.1.3 กำหนดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมให้สอดคล้องเหมาะสมในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ ผู้วิจัยได้แบ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ออกเป็น 3งาน คือการปั้น การวาดภาพ และการประดิษฐ์ และจัดกิจกรรมด้านละ 6 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง 9 สัปดาห์รวมเป็น 18 ครั้ง

3.2 สร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามหัวข้อ ดังนี้

3.2.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียนเป็นการสร้างความสนใจเพื่อให้เด็กทราบว่าทำกิจกรรมอะไรมีสื่อวัสดุอุปกรณ์อะไรบ้างและมีขั้นตอนวิธีการทำงานอย่างไรอาจจะใช้รูปภาพของจริงกิจกรรมต่างๆ คำคล้องจอง และบทเพลง ในการนำเข้าสู่บทเรียน

3.2.2 ชี้นำดำเนินการเป็นขั้นที่让孩子ได้ร่วมกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่ต้องการ ได้แก่ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน การร่วมมือ รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มโดยการพูดคุยสนทนา สื่อความหมายต่างๆให้เข้าใจ

กันด้วยท่าทีที่เป็นมิตร และร่วมมือกันทำกิจกรรมศิลปะกิจกรรมตามที่กำหนดให้เป็นกลุ่มจนผลงานสำเร็จสมบูรณ์

3.2.3 ชั้นสรุปเป็นขั้นที่ผู้เรียนมีการพูดคุยตกลงกันในกลุ่ม เพื่อส่งตัวแทนหรือผู้นำกลุ่มออกมาพูดหรืออธิบายผลงานของตนเองหรือของกลุ่มในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ให้เพื่อนกลุ่มอื่นๆฟัง โดยคุณครูร่วมสรุปถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือกับเพื่อนทำให้ผลงานสำเร็จได้

3.3 นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ทำไว้ ทั้ง 18 แผนเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

4. แก้ไขแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ

5. นำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย โรงเรียนพลร่มอนุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี จำนวน 2 แผน จาก 18 แผน นำมาตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข แล้วพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวม 18 ครั้ง ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ทำการทดลองให้เหมาะสม

3. จัดกิจกรรมศิลปะให้กับกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนโรงเรียนอนุบาลจังหวัดทหารบกลพบุรี เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร และวันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยครูผู้สอนและผู้ช่วยวิจัยทำการประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กก่อนอายุ 2 (Pre-test) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม (Baseline Data) โดยใช้กิจกรรมศิลปะกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 31 คน ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมผู้สังเกตจำนวน 2 คน

4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ขั้นนำ (5 นาที) ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการใช้ คำคล้องจอง เพลง ภาพสวยๆ ของจริง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ และบอกวัตถุประสงค์ที่ใน

การทำกิจกรรมให้เด็กทราบทุกครั้ง ขั้นตอนกิจกรรม (20 นาที) มีข้อตกลงในการทำกิจกรรม ดังนี้

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่ม และมารับอุปกรณ์ ในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

2. ครูอธิบายขั้นตอนในการใช้อุปกรณ์ และการทำกิจกรรมศิลปะ ข้อควรระวังในเรื่องของความปลอดภัย ความสะอาด การเก็บอุปกรณ์ และมอบหมายให้เด็กปฏิบัติงาน ภายในเวลาที่กำหนดขั้นสรุป (5 นาที) เด็กและครูช่วยกันสรุปผลที่ได้จากการทำกิจกรรมศิลปะ กลุ่มที่ตั้งใจทำงาน กลุ่มที่รู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน และกลุ่มที่ให้ความร่วมมือกัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งมีหลักการดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บข้อมูล จากการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้สังเกตจำนวน 2 คน คือ ผู้วิจัย และ ผู้ช่วยวิจัย 1 คน มีหลักในการเลือกผู้ช่วยวิจัย คือเป็นครูที่มีวุฒิปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เก็บข้อมูลพื้นฐานทั้ง 3 ด้าน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 31 คน โดยแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม จากการร่วมทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3. ทำการบันทึก โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ในระหว่างการทำกิจกรรมศิลปะ ทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี เป็นเวลา 9 สัปดาห์ จำนวน 18 วัน โดยหมุนเวียนลำดับ ก่อนหลังจนสิ้นสุดการทดลอง

4. เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมทุกด้าน เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง จัดกิจกรรมศิลปะช่วงเวลา 9 สัปดาห์

5. การฝึกการสังเกตพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรม ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสังเกต ดังนี้

5.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

5.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะพฤติกรรมทางสังคม และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ให้เข้าใจตรงกัน

5.3 ฝึกการสังเกตและบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

6. การบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคม ถ้าในช่วงเวลาที่ทำการสังเกตเกิดพฤติกรรมทางสังคม และช่องระดับพฤติกรรมทางสังคมตรงกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กที่แสดงออก ให้แสดงเครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น

7. การให้คะแนนของแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมเป็น 0, 1, 2

8. เมื่อสิ้นสุดแต่ละสัปดาห์ นำคะแนนของผู้สังเกต ทั้ง 2 คน มาหาผลรวม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองและขณะทำการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. หาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คนโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายด้านในแต่ละช่วงเวลา โดยใช้ T-test แบบ Dependent Samples โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

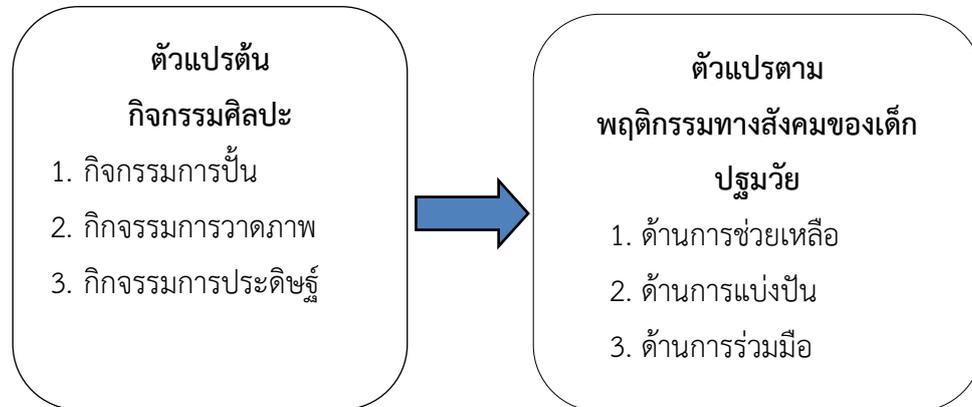
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมเป็นรายด้าน และโดยรวมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยใช้ t-test for dependent samples

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะผู้วิจัยได้นำสรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อน และ หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

พฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัย	ก่อนการจัดกิจกรรม				หลังการจัดกิจกรรม				
	ระดับ	N	K	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
พฤติกรรมการช่วยเหลือ	ปานกลาง	31	10	5.85	0.56	ปานกลาง	8.77	0.6	มากที่สุด
พฤติกรรมการแบ่งปัน	ปานกลาง	31	10	5.74	0.63	ปานกลาง	8.77	0.56	มากที่สุด
พฤติกรรมความร่วมมือ	ปานกลาง	31	10	6.10	0.83	ปานกลาง	9.03	0.55	มากที่สุด
รวม 3 พฤติกรรม	ปานกลาง	31	30	17.71	1.42	ปานกลาง	26.55	1.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านการช่วยเหลือ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.87 และ S.D. เท่ากับ 0.56 ด้านการแบ่งปันค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.74 และ S.D. เท่ากับ 0.63 ด้านการร่วมมือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.10 และค่า S.D. เท่ากับ 0.83 และพฤติกรรมโดยรวม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.72 และค่า S.D. เท่ากับ 1.42 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ทั้ง 3 ด้านและโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านการช่วยเหลือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.77 และ S.D. เท่ากับ 0.62 ด้านการแบ่งปันค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.77 และ S.D. เท่ากับ 0.56 ด้านการร่วมมือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.03 และค่า S.D. เท่ากับ 0.55 และพฤติกรรมโดยรวม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.55 และค่า S.D. เท่ากับ 1.39 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ทั้ง 3 ด้านและโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ด้านการช่วย ด้านการแบ่งปัน และด้านการร่วมมือ หลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

พฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัย	ก่อนการจัดกิจกรรม			หลังการจัดกิจกรรม		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
พฤติกรรมการ ช่วยเหลือ	5.85	0.56	ปานกลาง	8.77	0.62	มากที่สุด
พฤติกรรมการแบ่งปัน	5.74	0.63	ปานกลาง	8.77	0.56	มากที่สุด
พฤติกรรมการร่วมมือ	6.10	0.83	ปานกลาง	9.03	0.55	มากที่สุด
พฤติกรรม 3 ด้าน	17.71	1.42	ปานกลาง	26.55	1.39	มากที่สุด

จากตาราง ที่ 2 ผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อน การจัดกิจกรรมศิลปะสร้าง ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.71 และ S.D. เท่ากับ 1.42) แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการช่วยเหลือ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.85 และ S.D. เท่ากับ 0.56 2) ด้านการแบ่งปัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.74 S.D. เท่ากับ 0.63) และ 3) ด้านการร่วมมือ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.10 S.D. เท่ากับ 0.1.41)

ผลการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลัง การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.55 และ S.D. เท่ากับ 0.62) แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านการช่วยเหลือ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.77 และ S.D. เท่ากับ 0.60 2) ด้านการแบ่งปัน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.77 S.D. เท่ากับ 0.56) และ 3) ด้านการร่วมมือ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.03 S.D. เท่ากับ 0.55) ผลโดยรวมทั้งสามด้านสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลจังหวัดทหารบกชลบุรี จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านการช่วยเหลือ ด้านการแบ่งปัน และด้านการร่วมมือ จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ได้วางไว้ทั้งนี้ เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาด้านแบบองค์รวม ทั้งด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และด้านสังคมรวมทั้งพัฒนาลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ของเด็กที่อยู่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับคำกล่าวของเลิศ อานันท์ (2535 : 30) กล่าวว่าศิลปะมุ่งส่งเสริมให้เด็กพัฒนา ลักษณะนิสัยที่ดีพร้อมกันในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เด็กมีความเจริญงอกงามในทางสร้างสรรค์ และส่งเสริมความเจริญเติบโตตามวุฒิภาวะ นอกจากนี้ศิลปะยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้จากการกระทำ มีประสบการณ์ตรงในการสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง สร้างสรรค์ แก้ปัญหา การสร้างสรรค์งานศิลปะทุกชนิดจะส่งเสริมให้เด็กได้มีการเคลื่อนไหว และการใช้เครื่องมือออกแรง ช่วยทำให้ร่างกายและกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ได้เคลื่อนไหว ทำงานประสานสัมพันธ์กัน อันมีส่วนช่วยพัฒนาให้ร่างกายเจริญเติบโตทางด้านสังคม ศิลปะเป็นสื่อให้เด็กมีโอกาสในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เสริมสร้างความเข้าใจอันดี รู้จักรับผิดชอบร่วมกัน โดยการแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ก่อให้เกิดประโยชน์ในวิถีทางของประชาธิปไตยทางด้านอารมณ์ศิลปะช่วยสนองความต้องการที่แสดงออกและการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เมื่อเด็กสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสำเร็จ เด็กจะเกิดความพึงพอใจ มีอารมณ์แจ่มใส มีการแสดงออกอย่างเสรี มีความมั่นใจในตัวเองอันเป็นพื้นฐานของความเจริญทางด้านอารมณ์

1. จากการวิจัยพบว่าพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ผู้วิจัยขอกล่าวถึงในแต่ละด้านดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการช่วยเหลือพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการช่วยเหลือ หลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทำให้เด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นมีอิสระเป็นการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม เด็กมี

สังคมของเด็กที่จะต้องติดต่อกับเด็กวัยเดียวกัน ทั้งการเล่น การเรียน และการทำงานร่วมกัน เด็กควรจะได้ปรับตัว ได้เรียนรู้ และมีทัศนคติที่ถูกต้องในสังคมของเขา ศิลปะจะช่วยให้เด็กได้ช่วยเหลือกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ได้รับผิดชอบร่วมกัน หรือรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาวในการทำงานร่วมกัน กิจกรรมศิลปะช่วยให้ได้ตระหนักว่าเขาคือ คนหนึ่งที่มีคุณค่าของหมู่คณะ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากหมู่คณะ และเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะช่วยเหลือหรือร่วมมือกับหมู่คณะได้ กิจกรรมศิลปะมีสภาพเป็นทั้งตัวเชื่อมโยงทางสังคมของเด็ก และพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมอีกด้านหนึ่งด้วยนอกจากนี้เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มปรับตัวเข้ากับผู้อื่น สอดคล้องกับจินณภัส ศรีทรง (2541 : 12-13) กล่าวว่าลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี เด็กวัยนี้เริ่มมีการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่น เล่นเป็นกลุ่ม และมักจะมีเพื่อนเพศเดียวกัน เริ่มรู้สึกกังวลกับสังคมภายในกลุ่มของตนเองมีเพื่อนรักเป็นพิเศษเพียงคนเดียว การเล่นยังชอบทำตัวโดดเด่นในกลุ่มเพื่อน เล่นรุนแรง พยายามที่จะเป็นที่หนึ่งในกลุ่ม ต้องการเป็นผู้นำ และถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินความสามารถของตน ก็จะพยายามปรับกฎเกณฑ์นั้นให้เกิดประโยชน์กับตนเองดังนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมด้านการช่วยเหลือดีขึ้น

ด้านที่ 2 ด้านการแบ่งปันพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการแบ่งปันหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทำให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม ใช้ของใช้ร่วมกัน เด็กต้องเรียนรู้กฎเกณฑ์ของกลุ่ม รู้จักรอคูหาที่ของผู้อื่นว่ามีพฤติกรรมอย่างไร มีบางคนที่พยายามหยิบของก่อนในช่วงแรกๆ แต่ต่อมาเมื่อเพื่อนคนอื่นนั่งมอง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ว่าคนอื่นนั่งรอ เพื่อทำความตกลงกันว่าแบ่งกันอย่างไร ในช่วงเวลาต่อไปจึงเกิดการมีน้ำใจ รู้จักให้รู้จักแบ่งปันสอดคล้องกับเบญจา แสงมลิ (2545 : 63) กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตทางด้านสังคมของเด็กเลือกกิจกรรมที่พอใจและรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ตามความสนใจที่คล้ายคลึงกันในการร่วมกระทำกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่มเด็กจะรู้จักการแบ่งปันเครื่องมือเครื่องใช้ความคิดเห็นการตัดสินใจและการให้การยอมรับนอกจากนั้นยังเรียนรู้สิทธิความเป็นเจ้าของข้อคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่นเด็กจะมีกิริยาสัมพันธ์ต่อกันเรียนรู้การเป็นผู้นำผู้ตามและเรียนรู้ความสำคัญของการร่วมมือกันและควบคุมตนเองเด็กจะได้รับคุณค่าเหล่านี้เมื่อเด็กมีอิสระในการเลือกวัสดุและการใช้สิ่งเหล่านี้ด้วยตนเองตามถนัด

ด้านที่ 3 ด้านการร่วมมือพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้านการร่วมมือ หลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ จากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้หลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางด้านสังคม เด็กจะต้องเรียนรู้การปรับตัวทั้ง ปรับตัวต่อครู ต่อเพื่อนและสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ดังนั้นเด็กจะเริ่มเรียนรู้จากการทำงานศิลปะร่วมกับเพื่อน โดยมีครูคอยชี้แนะ ทั้งด้านการทำงานการปฏิบัติตน โดยธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการการยอมรับจากคนอื่น เด็กจึงต้องแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเบญจา แสงมลิ (2545 : 98-100) กล่าวถึงลักษณะพัฒนาการทางสังคม ข้อหนึ่งของเด็กคือ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ การรู้จักให้สังคม ทำตัวเป็นประโยชน์ แก่เพื่อนฝูง และคณะ สังเกตได้จากการอาสาช่วยครู ผู้ใหญ่ รับผิดชอบต่อเพื่อนฝูง การแสดงน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ทำลายทรัพย์สินธรรมชาติต่างๆ ทั้งที่บ้านที่โรงเรียน การเสนอตัวให้ความช่วยเหลือผู้อื่นรวมทั้งความร่วมมือ คือการร่วมมือทำกิจกรรมต่างๆ กับเพื่อนกับครู กับโรงเรียน สังเกตได้จากขณะทำงานร่วมกับเพื่อน เล่นร่วมกับเพื่อน การปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน ผลงาน การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เนื่องจากเด็กปฐมวัยอยู่ในช่วงวัยที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทางสังคม เด็กเริ่มออกนอกบ้านเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบ้านกับโรงเรียนทั้งสถานที่และบุคคล ในช่วงแรกเด็กจะเกิดความเครียด ครูและโรงเรียนมีความสำคัญต่อเด็กในช่วงเวลานี้ การที่ครูและโรงเรียนจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย กับความต้องการของเด็กจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมกับวัย จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดี และมีความสุขกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมดีขึ้นเด็กจำเป็นต้องอยู่ในสังคม จึงต้องสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคมให้แก่เด็ก การอยู่ในสังคมเด็กจะต้องรู้จักช่วยเหลือ การแบ่งปัน และร่วมมือกับผู้อื่นจึงจะอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การที่เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ทำให้เด็กมีการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม ด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทำให้เด็กมีอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ในขณะเดียวกันในการทำงานเป็นกลุ่มเด็กได้เรียนรู้และเข้าใจเพื่อนในกลุ่มมีการผูกพัน สามัคคีกันก่อให้เกิดการแบ่งปัน การช่วยเหลือ การร่วมมือซึ่งกันและกัน อันเป็นลักษณะนิสัยที่สังคมต้องการรวมทั้งตัวเด็กเองก็จะเป็นคนที่ปรับตัวได้ดี เป็นที่พึงพอใจของครู และเพื่อน กิจกรรม

ศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยา สันตานนท์ (2553 : ก) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม การวาดภาพต่อเติมเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่มโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือเพื่อศึกษาระดับและการเปลี่ยนแปลงการพัฒนา สัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้านได้แก่ การพูดสื่อความหมาย การแสดงท่าทางเป็นมิตร และการมีส่วนร่วมกับเพื่อนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่ม ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีสัมพันธภาพทางสังคมโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับดีมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

- 1.1 ครูผู้สอนต้องมีความสามารถในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็ก
- 1.2 ครูผู้สอนต้องสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแบ่งปัน การช่วยเหลือ และความร่วมมือของผู้เรียนได้
- 1.3 ครูผู้สอนสามารถนำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้กับกิจกรรมหลักของเด็กปฐมวัยประจำวันได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาผลการใช้กิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมด้านอื่นๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ เป็นต้น
- 2.2 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมดนตรี เป็นต้น
- 2.3 ควรศึกษาผลการจัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และด้านสติปัญญา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- จิณณภัส ศรีทอง. (2541). พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์
มุมบล็อกเต็มรูปแบบ. ปรินญาณินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหา
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จริยา สันตานนท์. (2553). การพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัด
กิจกรรมการวาดภาพต่อเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจา แสงมลิ. (2545). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: เมธีทีปส์.
- เลิศ อานันทะ. (2535). เทคนิคการสอนศิลปะเด็ก. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เยาวภา เดชะคุปต์. (2542). กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยากระษ
การพิมพ์.
- อาลัย เนรานนท์. (2548). การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. ลพบุรี: คณะวิทยาศาสตร์: มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเทพสตรี.